

MAKTAB O'QUVCHILARIDA XALQARO BAHOLASH DASTUR TALABLARI ASOSIDA HAYOTIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Radjapov Ruslanbek Sarsenovich,

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institute tayanch doktoranti

Email: r18102572@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1860054>

Annotatsiya. Ushbu maqolada xalqaro baholash dasturlari haqida umumiy ma'lumot beriladi va ta'lim tizimida qanday ahamiyatga ega ekanligi haqida so'z boradi. Qolaversa o'quvchilarning hayotiy ko'nikmalarni qanday qilib rivojlantirish haqida ham so'z boradi.

Kalit so'zlar: Baholash dasturlari, ko'nikma, texnologiya, intensiv

Аннотация. В данной статье представлена общая информация о международных программах оценки и рассматривается их значение в системе образования. Кроме того, говорится о том, каким образом можно развивать жизненные навыки учащихся.

Ключевые слова: программы оценки, навыки, технология, интенсификация.

Abstract. This article provides an overview of international assessment programs and examines their significance within the education system. It also discusses approaches to developing students' life skills and their practical application in the learning process.

Keywords: Assessment programs, skills, technology, intensive learning.

Kirish. Hozirgi kunda maktab o'quvchilarni va yoshlarimizni jahon talablariga javob bera oladigan kadrlar qilib tayyorlash ustuvor vazifa sifatida qaralmoqda va maktab o'quvchilarini hayotiy ko'nikmalarini va savodxonligini oshirish bo'yicha olimlarimiz ilmiy izlanishlar olib bormoqda.

Adabiyotlar tahlili. Xalqaro baholash dasturlari, shuningdek, ta'lim sohasidagi tadqiqotlar va innovatsiyalarni rag'batlantirishga yordam beradi, chunki ular o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi yondashuvlar va metodlarni ishlab chiqishga imkon beradi. Xalqaro baholash dasturlari, ta'lim tizimlarining global miqyosda taqqoslanishi orqali mamlakatlar o'rtasida tajriba almashish va hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning bilim darajasini yaxshilashga olib keladi. Xalqaro baholash dasturlari, ta'lim sohasidagi siyosatchilar, ta'lim beruvchilar va ota-onalar uchun zarur ma'lumotlar ombori bo'lib xizmat qiladi, chunki ular o'quvchilarning muvaffaqiyatini ta'minlash uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirishda yordam beradi. [1]

Xalqaro baholash dasturlari ta'lim tizimlariga bir qator muhim ta'sirlar ko'rsatadi. Xalqaro baholash dasturlari, mamlakatlarning ta'lim tizimlarining samaradorligini baholash imkonini beradi. Bu dasturlar orqali olingan natijalar, o'quvchilarning bilim darajasini va ko'nikmalarini o'lchashga yordam beradi. Natijalar, ta'lim tizimlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Xalqaro baholash dasturlari, mamlakatlar

o'rtasida ta'lim tizimlarini taqqoslash imkonini beradi. Bu mamlakatlarga o'z ta'lim tizimlaridagi muammolarni aniqlash va boshqa mamlakatlarning muvaffaqiyatli tajribalaridan foydalanish imkonini yaratadi. Taqqoslash orqali, mamlakatlar o'z ta'lim siyosatlarini takomillashtirishda yangi yondashuvlar va strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin. Xalqaro baholash dasturlari natijalari, ta'lim siyosatidagi o'zgarishlarga sabab bo'lishi mumkin. [2]

Mamlakatlar, xalqaro baholash dasturlaridan olingan ma'lumotlar asosida o'z ta'lim tizimlarini takomillashtirish uchun yangi strategiyalar ishlab chiqadilar. Bu, o'qituvchilarni tayyorlash, o'quv dasturlarini yangilash va ta'lim resurslarini samarali taqsimlash kabi sohalarda o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Xalqaro baholash dasturlari, o'qituvchilar va o'quvchilar uchun rag'batlantiruvchi omil bo'lib xizmat qiladi. [3]

Xalqaro baholash dasturlari ham ta'lim sohasida innovatsiyalarni rag'batlantiradi. Mamlakatlar ushbu baholashlardan olingan natijalar asosida yangi texnologiyalar va strategiyalarni amalga oshirishga undaydi. Bu ta'lim jarayonining yanada samarali va qiziqarli bo'lishiga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, xalqaro baholash mamlakatlar o'rtasida ta'lim sohasidagi hamkorlikni osonlashtiradi. Davlatlar tajriba almashish va birgalikda ishlash orqali ta'lim sifatini oshirishga intiladi, shu orqali global miqyosda ta'lim tizimlarining o'zaro bog'liqligini mustahkamlaydi. "Umuman olganda, xalqaro baholash dasturlari sifatni oshirish, o'quvchilar bilim darajasini oshirish va ta'lim siyosatidagi o'zgarishlarni osonlashtirish orqali ta'lim tizimlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. [4]

"Hayotiy ko'nikmalar" deganda, o'quvchining kundalik hayotida muvaffaqiyatli moslashuviga, mustaqil muammolarni hal etishiga, o'zini-o'zi boshqarishiga va ijtimoiy munosabatlarda samarali ishtirok etishiga yordam beruvchi ko'nikma va malakalar majmui tushuniladi. Hayotiy ko'nikmalar o'quvchining shaxsiy rivojlanishi va jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyasi uchun juda muhimdir. Ular nafaqat o'quv jarayonida, balki kundalik hayotning barcha sohalarida – oilada, ishda, ijtimoiy muhitda muhim rol o'ynaydi. Ushbu ko'nikmalarni shakllantirish kompleks va uzoq muddatli jarayon bo'lib, ta'limning xamma bosqichlarida, turli ta'lim uslublari va yondashuvlarini qo'llash orqali amalga oshirilishi lozim. [5]

Tadqiqot metodolgiyasi . Ushbu maqolada xalqaro baholash dasturlari va ularning ahamiyati muhokama qilinadi. Hayotiy ko'nikmalar tushunchasiga ma'lumot beriladi.

Tahlil va natijalar. O'qish jarayoni bolalarga o'z fikrlari va his-tuyg'ularini ifoda etishga yordam beradi. O'qish orqali ular o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini oshirishlari, yangi g'oyalar yaratishlari va ijodiy salohiyatlarini ochishlari mumkin. O'qish faoliyati o'quv jarayonining asosi bo'lib xizmat qiladi. O'qish faoliyati bolalarda yuqori sinflarda va oliy ta'limda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantiradi. Yaxshi rivojlangan o'qish qobiliyatiga ega bo'lgan bola yangi mavzularni o'rganishga tayyor

bo'ladi. Ushbu faoliyat nafaqat bilim beradi, balki hayotiy ko'nikmalar, ijodkorlik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. [6]

Agar o'quvchi matndagi so'zlarning muhim qismini tushunmasa, ularning tushunishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. O'qishdan oldin notanish so'zlarni ko'rib chiqish o'quvchilarga so'zlar haqida yetarli bilimga ega bo'lishga yordam beradi, o'qish jarayonidagi mavhumlikni oldini oladi.

O'qishdagi muvaffaqiyat matn mazmuni va vaziyatni qabul qilish bilan belgilanadi. Bu siz ularning fikrlarini qabul qilganingizni anglatmaydi, faqat siz ularni tushuna olganingizda namoyon bo'ladi. O'quvchi o'qish faoliyati natijasida odatda ikkita narsani olishni xohlashadi. Ta'lim oluvchilar yangi ma'lumot va faktlarni olish uchun, yangi narsalarni o'rganish va tushunchalarni yaxshilash uchun o'qishadi.

O'quvchining matnini o'qish va tushunish qobiliyatiga ko'plab omillar ta'sir qiladi. Barcha sinflar va fanlar bo'yicha o'qituvchilar o'quvchilarga o'qish va tushunish strategiyalari, matn tuzilmalari, lug'at va matndan o'rganish uchun zarur bo'lgan asosiy bilimlarni bog'lashda yordam berish uchun turli xil o'qitish amaliyotlarini birlashtirishi kerak. "Savodxonlik kalitlari" missiyasining muhim qismi o'qituvchilarning o'quvchilarni mohir kitobxon bo'lib yetishishlariga yordam berish uchun amaliy, tadqiqotga asoslangan kasbiy rivojlanishni ta'minlashni o'z ichiga oladi.

O'qish, bilimlarni kengaytirish va to'plashda asosiy vosita hisoblanadi. Charli Munger, muvaffaqiyatli odamlar o'qishga qiziqishi yuqori bo'lganligi sabab muvaffaqiyat qozonganini ta'kidlab, o'qish ularning muvaffaqiyatiga qanday hissa qo'shishini ko'rsatadi. O'qish, nafaqat bilim olish, balki keng fikrlash va turli masalalarga yondashish imkoniyatini ham taqdim etadi. Mavzularni integratsiyalash intensiv o'quv jarayonlarini samarali tashkil etish va o'quvchilarni yanada qiziqarli va samarali ta'lim tajribasiga jalb qilish uchun kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Bunday yondashuv hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi va hayotga real nuqtai nazarni beradi. Mentorlik va ta'lim usullari: Intensiv treningda murabbiylik va o'qitish usullari o'quvchilarga bilim va ko'nikmalarini oshirishda, shuningdek, amaliy tajriba orttirishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa. Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqadigan bo'lsak Pedagogik jarayonlarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun turli xil usul va imkoniyatlar mavjud. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilishga yordam beradi. Interaktiv darslar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning o'zaro muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Qolaversa ta'lim tizimida o'quvchilarga mavzularni integratsion usulda o'rgatish o'quvchilarga darslarni qiziqarliroq qiladi va o'quvchilarni eslab qolishi uchun ajoyib imkoniyat hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. A.A.Ismailov, X.R.Ahmedov, Q.A.Karimberdiyev "PISA 2018 xalqaro tadqiqotining O'qish savodxonligi qamrov doirasi" qo'llanma, "Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazining matbaa bo'limi", Toshkent, 2021- yil.
2. Л.П.Дулалаева, Развитие социальных умений студентов в процессе внеаудиторной деятельности : диссертация ... кандидата педагогических наук : 5.8.7. / Дулалаева Людмила Павловна; [Место защиты: Казанский государственный институт культуры ; Диссовет Д 210.005.XX (23.2.006.02)]. - Казань, 2024. - 183 с. : ил
3. Е.К.Шуров совершенствование механизме оказания образовательных услуг Российский государственный гидрометеорологический университет. Бакалаврская работа. Санктпетербург – 2023 ст. -62.
4. Samuels, S. J. (2002). Reading Fluency: Its Development and Assessment. In Pacific Education and Learning Resources (Eds.), Reading Fluency for the Forum on Fluency. Honolulu, HI: PREL.
5. Graves, MF 2006. The Dictionary. New York: Teachers College Press
6. National Reading Panel (2000). Report of the National Reading Panel. Teaching Children to Read: An Evidence-Based Appraisal of the Research Literature on Reading and Its Implications for Reading Instruction. NICHD National Institute of Child Health and Human Development. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
7. Charles Munger, USC Business School, 1994 A Lesson on Elementary, Worldly Wisdom As It Relates To Investment Management & Business

